

Pravda

Myšlenka (Nietzschova), že pravda je jen druh lži, je hlubší, než se na první pohled zdá, i když je snad zbytečně provokující formou svého vyjádření. Blízkost či dokonce jakási „příbuznost“ pravdy a lži spočívá přece například v tom, že tam, kde není možná lež, není možná ani pravda. A naopak tam, kde je možná pravda, je možná i lež. To je velmi důležité, zejména pokud jde o perspektivu: člověk se netrmácí resp. nemusí trmácet jen od jedné lži k jiné, nemusí se topit ve lžích, nýbrž může mít právě naději, že je pro něho otevřena cesta k pravdě všude tam, kde je plno lží (a omylů, předsudků, ideologií apod.) Už všude tam, kde se lež prozradí a ukáže jako lež, je nějak přítomna pravda – neboť lež je spjata s klamem, a jestliže je ten klam prohlédnut, je to doklad, že tu jde o – malé třeba – vítězství pravdy. Lež se může vyjevit jako lež jen ve světle pravdy. Cesta pravdy proto spočívá především v odhalování lží jako lží, omylů jako omylů, bludů jako bludů. Pro člověka není žádného přímého zjevení pravdy: pravda se zjevuje v dějinách, a to zejména v dějinách omylů. Pravda se proto vyjevuje v přítomnosti, aktuálně, vždycky jen částečně – a pokud není pochopena v časovém kontextu, stává se tato částečnost nutně omylem a lží. To platí jak o kontextech malých, krátkodobých, tak o kontextech velkých, dlouhodobých. Plnost vyjevené pravdy je tedy záležitostí bytostně eschatickou, ale i tam se dějinnost nesmí nikdy a nijak vytratit: plnost pravdy není záležitostí konce dějin, nýbrž je záležitostí celku dějin, tj. dějin jako celku.

(Písek, 980218-2.)